

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-12- Nr.

DĖL LĖŠŲ SKYRIMO

Lietuvos Respublikos finansų ministerija parengė ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl lėšų skyrimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas parengtas atsižvelgiant į šiuos prašymus:

1. Kaišiadorių rajono savivaldybės administracija prašo suteikti valstybės paramą ūkininkams, kurie negavo 52 443,07 euro pajamų dėl žemės ūkio produkcijos žūties dėl įvykusio stichinio meteorologinio reiškimo – ilgai trunkančio lietaus, dėl kurio Kaišiadorių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2022 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. V1E-994 „Dėl savivaldybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ buvo paskelbta ekstremalioji situacija.

Valstybės parama už žalą, patirtą dėl ekstremaliosios situacijos, teikiama vadovaujantis ekstremaliosios situacijos ir prašymų teikimo metu galiojusių Valstybės paramos už žalą, patirtą dėl ekstremaliosios situacijos, teikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 17 d. nutarimu Nr. 286 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo atitinkamų nuostatų įgyvendinimo“.

Finansų ministerijos nuomone, pasėlių savininkai turėtų naudotis rizikos valdymo priemonėmis, t. y. drausti pasėlius. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, įgyvendindama priemonę „Kompensuoti žemės ūkio subjektų patirtą žalą dėl stichinių ir nepalankių meteorologinių reiškinių (pasėlių ir augalų draudimui)“, teikia valstybės pagalbą „iš valstybės biudžeto lėšų, kompensuojant dalį draudimo įmokų žemės ūkio veiklos subjektams, kurie užsiima pirmine žemės ūkio produktų gamyba ir pagal reglamento (ES) Nr. 702/2014 I priedą yra laikomi maža ar vidutine įmone ir atskira draudimo sutartimi yra apdraudę nuosavybės teise priklausančius ir Lietuvos Respublikoje auginamus augalus nuo nuostolių, kuriuos sukelia stichinėms nelaimėms prilyginamos nepalankios oro sąlygos ir (arba) tokios nepalankios oro sąlygos, kaip šalna, speigas, kruša, ledas, lietus, audra ir kt.“ (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. balandžio 10 d. įsakymas Nr. 3D-236 „Dėl Draudimo įmokų dalinio kompensavimo taisyklių patvirtinimo“). Žemės ūkio veiklos subjektams, apdraudusiems augalus, kompensuojama 50 procentų draudimo įmokų sumos.

Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse reglamentuota, kad „žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų.“ Kaišiadorių rajono savivaldybė kreipėsi prašydama kompensuoti 3 ūkininkų patirtą žalą. Ūkininko V. D. patirta žala buvo apskaičiuojama kaip turėtos išlaidos, ūkininkų K. G. ir T. G. – kaip negautos pajamos.

Kaišiadorių rajono savivaldybės administracijos 2022 m. lapkričio 29 d. prašymu Nr. (3.4E)V8E-1511 prašoma kompensuoti ūkininko V. D. turėtas išlaidas – 28 127,64 euro. Finansų ministerija 2023 m. kovo 17 d. raštu Nr. 6K-23/1693 kreipėsi į Kaišiadorių rajono savivaldybės administraciją, kad, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – ŽŪM) 2023 m. kovo 14 d. raštą Nr. 2D-614(16.15E) „Dėl išvados pateikimo“, reikia pateikti patikslintą informaciją. Kaišiadorių rajono savivaldybė, atsižvelgusi į ŽŪM metodologines rekomendacijas, perskaičiavo išlaidas – jos sudarė 11 236,51 euro. Pažymime, kad Kaišiadorių rajono savivaldybė netekto šienainio pagaminimo kainą apskaičiavo vadovaudamasi Biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos normatyvinių kainų 2022 metais sąraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės

SyncConvContent5635133301332369150.tmp

ūkio ministro 2021 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 3D-832 „Dėl Biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos normatyvinių kainų 2022 metais sąrašo patvirtinimo“, nustatyta maksimalia normatyvine kaina. Finansų ministerija perskaičiavo šienainio kainą pagal minimalią normatyvinę kainą. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, ūkininko V. D. patirta žala įvertinta 10 085 eurai.

Skaiciuodama negautas pajamas dėl negauto žemės ūkio produkcijos derliaus, Finansų ministerija vadovavosi šiais principais:

- 1) Valstybės duomenų agentūros oficialiosios statistikos portale pateiktais duomenimis apie 2022 metų žemės ūkio augalų derlingumą;
- 2) valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro pateikta vieša informacija apie daržovių, grybų, bulvių, vaisių ir uogų supirkimo iš Lietuvos augintojų *perdirbimui (ne šviežiam vartojimui)* kainas 2022 metais (jei nėra pateikta duomenų apie supirkimo perdirbimui kainas, tada imamos supirkimo šviežiam vartojimui kainos).

Lentelėje pateikiama informacija apie siūlomas kompensuoti negautas pajamas.

	Žalos suma, pateikta Kaišiadorių rajono savivaldybės, eurai	Finansų ministerijos perskaičiuota žala, eurai
Aviečių daigai	10 944	10 944
Aviečių derliaus netekimas	6 361,18	3 623,46
Bičių šeimos	1 440	1 440
Žuvę pomidorų daigai ir negautas derlius	7 049,9	3 511,58
Česnakų derliaus netekimas	926,29	623,42
Moliūgų derliaus netekimas	924,76	812,45
Krapų derliaus netekimas	1 0319,76	2 946,27
Svogūnų derliaus netekimas	2 265,12	2 265,12*
Salotų derliaus netekimas	975,55	544,63
IŠ VISO:	4 1206,56	26 710,93
KOMPENSUOJAMA:		26 710,93 * 50 % = 13 355,47

* savivaldybės prašoma suma

Finansų ministerijos nuomone, skiriamos lėšos ūkininkams yra valstybės pagalba, todėl turi būti laikomasi žemės ūkio sektoriui taikomo *de minimis* pagalbos reglamento¹ nuostatų. Siekiant nustatyti, ar ūkio subjektui teikiama parama gali būti laikoma valstybės pagalba, buvo įvertinta, kad tenkinami visi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje nustatyti kriterijai.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, taip pat į tai, kad Kaišiadorių rajono savivaldybės administracija patirtos žalos dydį nurodė įtraukdama nepatirtas išlaidas (pvz., derliaus nuėmimo) ir kad pagal teisinį reguliavimą klausimus dėl žalos atlyginimo sprendžia ir vietos savivalda (Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 25 straipsnio 2 dalies 1 punkte reglamentuota, kad savivaldybės mero rezervo lėšos naudojamos savivaldybės tarybos nustatyta tvarka *ekstremaliosioms situacijoms* ir (arba) ekstremaliesiems įvykiams likviduoti, jų padariniams šalinti ir *padarytiems nuostoliams iš dalies apmokėti*), Nutarimo projektu siūloma iš dalies tenkinti Kaišiadorių rajono savivaldybės administracijos pateiktą prašymą ir skirti iš valstybės rezervo lėšų Kaišiadorių rajono savivaldybei 23 440 eurų kaip valstybės pagalbą *de minimis*.

2. Finansų ministerija taip pat gavo Utenos rajono savivaldybės administracijos prašymą suteikti valstybės paramą ūkininkui, kuris negavo 11 154,93 euro pajamų dėl žemės ūkio produkcijos žūties dėl ekstremaliosios situacijos, kurią paskelbė Utenos rajono savivaldybės administracijos direktorius 2022 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. AĮ-1120 „Dėl ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, ir Pakruojo rajono savivaldybės administracijos prašymą suteikti valstybės paramą ūkio subjektui, negavusiam 28 084,32 euro pajamų dėl žemės ūkio produkcijos žūties dėl

¹ 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentas Nr. 1408/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai žemės ūkio sektoriuje su pakeitimais.

ekstremaliosios situacijos, kurią paskelbė Pakruojo rajono savivaldybės administracijos direktorius 2022 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. AV-408 „Dėl ekstremalios situacijos paskelbimo Pakruojo rajone“. Utenos ir Pakruojo rajonų savivaldybėse ekstremaliosios situacijos paskelbtos dėl potvynių sukėlusio stichinio meteorologinio reiškinių – ilgo lietingo laikotarpio.

Teisminėje praktikoje laikomasi nuostatos, kad negautomis pajamomis pagal įstatymą pripažįstamos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Apskritai, negautos pajamos, kaip netiesioginiai nuostoliai, atlyginamos tik nustačius jų buvimo realumą, t. y. atsižvelgiant į realias asmens galimybes gauti tokių pajamų. Negautos pajamos, kaip netiesioginius nuostolius, apibūdina tokie požymiai kaip pagrįstas tikėtinas jas gauti, jeigu pažeidimo nebūtų². Patirti netiesioginiai nuostoliai turi būti *pagrįsti realiomis, įrodytomis, o ne tikėtinomis pajamomis*³.

Patikimo viešųjų finansų valdymo principas reikalauja valstybės biudžeto lėšas naudoti laikantis ekonomiškumo ir veiksmingumo principų, o pagal Lietuvos Respublikos valstybės išdaro įstatymo nuostatas, turi būti užtikrintas efektyvus ir racionalus valstybės piniginių išteklių valdymas ir šių išteklių naudojimas, todėl Finansų ministerija privalo atsakingai elgtis su valstybės piniginiiais ištekliais.

Pažymėtina, kad tiek Utenos, tiek Pakruojo rajonų savivaldybės nenurodė dokumentais pagrįstų arba nepriklausomų subjektų patvirtintų nukentėjusių pasėlių plotų dydžių, kurie reikalingi apskaičiuojant žalos dydį (negautos pajamos). Nurodytas žalos dydis apskaičiuotas remiantis tik pareiškėjų pateikta informacija apie nukentėjusių pasėlių plotus, todėl nėra galimybės įvertinti, ar žalos dydis (netiesioginiai nuostoliai) apskaičiuotas teisingai. Atkreiptinas dėmesys, kad analogišku atveju Kaišiadorių rajono savivaldybė pateikė Kaišiadorių krašto ūkininkų sąjungos raštus, kuriuose įvertinti nukentėjusių pasėlių plotai, taip pat, įvykus ekstremaliajai situacijai Kaišiadorių rajone, savivaldybės administracijos specialistai vyko apžiūrėti apsemtų apylinkių, siekdami įvertinti susidariusią situaciją.

Atsižvelgdama į nurodytus argumentus, Finansų ministerija mano, kad nėra pagrindo suteikti Utenos rajono savivaldybės ūkininkui ir Pakruojo rajono savivaldybės ūkio subjektui valstybės paramą už žalą, patirtą dėl žemės ūkio produkcijos žūties dėl ekstremaliosios situacijos.

3. Į Finansų ministeriją kreipėsi Panevėžio miesto savivaldybės administracija su prašymu kompensuoti materialinių išteklių teikimo išlaidas, patirtas vykdant ekstremaliosios situacijos, paskelbtos 2022 m. rugpjūčio 2 d. Panevėžio miesto savivaldybės teritorijoje dėl užtvankos, esančios J. Biliūno g., Panevėžyje, segmentinio uždorio gedimo, padarinių likvidavimo darbus (572 114,62 euro).

Pažymima, kad Panevėžio miesto ekstremaliųjų situacijų komisijos 2022 m. spalio 7 d. protokole Nr. (14.2)-60-4 užfiksuota, kad komisijos nariai vienbalsiai balsavo už pasiūlymą užtvankos segmentinius uždorius rekonstruoti, gaminant naujas uždorio kojų konstrukcijas, ir atmetė pasiūlymą remontuoti užtvankos segmentinius uždorius.

Pažymėtina, kad materialiniai ištekliai kompensuojami vadovaujantis materialinių išteklių teikimo metu galiojusia Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo redakcija ir Materialinių išteklių teikimo ir kompensavimo už jų teikimą tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. kovo 17 d. nutarimu Nr. 286 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo, Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo atitinkamų nuostatų įgyvendinimo“. Pagal Civilinės saugos įstatymą išlaidos kompensuojamos kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams, kurie teikė materialinius išteklius, o materialiniai ištekliai apibrėžti, kaip nekilnojamasis turtas, transporto priemonės, statybinės medžiagos ir kiti ištekliai, kurie teisės aktų nustatyta tvarka gali būti panaudoti gresiančioms ar susidariusioms ekstremaliosioms situacijoms likviduoti ir jų padariniams šalinti, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų veiklai palaikyti ir atkurti. Iš Panevėžio miesto savivaldybės administracijos pateiktų sąskaitų matyti, kad užtvankos, esančios J. Biliūno g.,

² Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. rugpjūčio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-724/2013.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-116/2012. Taip pat žr. 2006 m. lapkričio 6 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-P-382/2006; 2007 m. gegužės 8 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-199/2007; 2008 m. vasario 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-62/2008; 2011 m. kovo 21 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-124/2011.

Panevėžyje, avarijos padarinių likvidavimo darbų (uždorio ir jo atramų skersinių demontavimo, transportavimo ir sandėliavimo) išlaidos sudarė 27 830 eurų, o visi kiti darbai yra rekonstravimo darbai, kurie nesusiję su ekstremaliosios situacijos likvidavimu ir jos padarinių šalinimu.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 25 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad savivaldybės mero rezervas naudojamas ekstremaliosioms situacijoms ir (arba) ekstremaliesiems įvykiams likviduoti, jų padariniams šalinti ir padarytiems nuostoliams iš dalies apmokėti. Taip pat informuojame, kad atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad pagal teisinį reguliavimą klausimus dėl materialinių išteklių teikimo sprendžia ir vietos savivalda, Nutarimo projektu siūloma skirti iš valstybės rezervo Panevėžio miesto savivaldybei 27 830 eurų patirtoms materialinių išteklių teikimo, esant ekstremaliajai situacijai, išlaidoms kompensuoti.

Nutarimo projektas buvo pateiktas išvadoms gauti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Nacionaliniam krizių valdymo centrui ir Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai. Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija ir Vyriausybės kanceliarijos Nacionalinis krizių valdymo centras pastabų nepateikė. Į Vidaus reikalų ministerijos ir Konkurencijos tarybos pastabas atsižvelgta.

Nutarimo projektas neprieštaruoja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

Nutarimo projekte neapibrėžiama sąvokų ir jas įvardijančių terminų, kurie turėtų būti įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Nutarimo projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Nutarimo projektą parengė Finansų ministerijos Biudžeto departamento (direktorė D. Kamarauskienė, tel. 239 0130, el. p. daiva.kamarauskiene@finmin.lt) Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo skyriaus (vedėja D. Žibutienė, tel. 219 9334, el. p. daiva.zibutiene@finmin.lt) vyriausioji specialistė G. Boguševičienė (tel. 239 0042, el. p. gintare.boguseviciene@finmin.lt).

Dėl didelės raštų apimties ir duomenų apsaugos reikalavimų nepridedamos savivaldybių raštų kopijos su priedais, tačiau, esant poreikiui, jos bus pateiktos elektroniniu paštu.

PRIDEDAMA. Nutarimo projektas, 2 lapai.

Finansų ministrė

Gintarė Skaistė